

Tomasz Stępniewski*

Inicjatywa Trójmorza: uwarunkowania geopolityczne i nowy model regionalnej współpracy

Wprowadzenie

Od 2015 r. możemy zaobserwować powolny wzrost znaczenia w polityce zagranicznej Polski współpracy regionalnej i tym samym inicjatywy Trójmorza¹. Inicjatywa Trójmorza (ang. *Three Seas Initiative*, TSI) jest projektem *in statu nascendi*. TSI zakłada zacieśnianie współpracy państw położonych między morzami: Bałtyckim, Czarnym i Adriatyckim. W Polsce dość często można spotkać się z nazwą – inicjatywa ABC (morza: Adriatyk, Bałtyk, Czarne). Państwa, które tworzą tę inicjatywę, nie funkcjonują w próżni, lecz w ramach szerszych struktur mniej lub bardziej zinstytucjonalizowanych, jak np. Unia Europejska, Inicjatywa Środkowoeuropejska, Grupa Wyszehradzka itd. Dlatego też w pierwszej

---

* Dr hab. **Tomasz Stępniewski** – prof. KUL, kierownik Katedry Studiów Wschodnich, Instytut Nauk Politycznych i Spraw Międzynarodowych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, e-mail: tomasz.stepniewski5@gmail.com.

¹ Na temat projektu Trójmorza szerzej m.in. w: P. Ukielski, *Mapa Trójmorza. Przegląd punktów wspólnych i rozbieżności w polityce 12 państw regionu*, „Raport Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego”, nr 3/2016, <http://cakj.pl/wp-content/uploads/2016/11/Raport-3-2016.pdf> (dostęp 20.05.2018); M. Gniazdowski, *Trójmorze – nowy instrument w polskiej polityce zagranicznej*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 4 (71)/2017; „The Polish Quarterly of International Affairs”, no. 2/2017 (kilka artykułów w sekcji Three Seas Initiative); *Ekonomiczne i kulturowe podstawy Trójmorza (Ankieta Arkanów)*, „Arcana. Kultura, Historia, Polityka”, nr 5(137)/2017, s. 19–39; M. Sienkiewicz, *Koncepcja Trójmorza w polityce zagranicznej Polski po 2015 r.*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo”, nr 1/2016; K. Szczerski, *Utopia europejska: kryzys integracji i polska inicjatywa naprawy*, Biały Kruk, Kraków 2017 (rozdział 8: *Trójmorze: nowa rola i miejsce Europy Środkowej*); M. Szumiło, *Prospects of building Intermarium – a regional security system in Central and Eastern Europe*, w: *Quo vadis humanitas? Wyzwania i perspektywy rozwoju środowiska międzynarodowego w XXI wieku*, red. R. Kordonski, O. Struk, K. Sygidus, J. Ruciński, PAIS, Lwów–Olsztyn 2015.

kolejności w artykule – w sposób bardzo skrótowy – przedstawione zostaną uwarunkowania geopolityczne, które mogą przełożyć się na pomyslność lub też załamanie inicjatywy Trójmorza, a następnie podjęta zostanie próba nakreślenia Trójmorza jako nowego modelu regionalnej współpracy.

Państwa Europy Środkowej w zmieniającym się porządku międzynarodowym

Inicjatywa Środkowoeuropejska

Inicjatywa Trójmorza nie jest pierwszym projektem mającym na celu integrację państw obszaru Europy Środkowo-Wschodniej. Po upadku bipolarnego podziału świata inicjatywą, która miała na celu przybliżenie państw Europy Środkowej do struktur Europy Zachodniej, była Inicjatywa Środkowoeuropejska². Powstała w listopadzie 1989 r. jako Inicjatywa Czterostronna (Włochy, Austria, Węgry i Jugosławia). Następnie – na skutek zmian geopolitycznych w regionie – rozszerzała się o kolejne państwa (Czechosłowację w 1990 r., Polskę w 1991 r. oraz kolejne państwa), aż w 1992 r. zmieniła nazwę na Inicjatywę Środkowoeuropejską. W 1996 r. Inicjatywa liczyła już 16 państw, a obecnie (w 2018 r.) zalicza się do niej 18 państw (Albania, Austria, Białoruś, Bośnia i Hercegowina, Bułgaria, Czarnogóra, Chorwacja, Czechy, Macedonia, Mołdawia, Polska, Rumunia, Serbia, Słowacja, Słowenia, Ukraina, Węgry i Włochy), z których 10 należy do Unii Europejskiej. Różnica między tymi inicjatywami jest taka, że Inicjatywa Środkowoeuropejska kładzie nacisk na objęcie szerokiego obszaru Europy Środkowo-Wschodniej oraz Południowo-Wschodniej, z kolei inicjatywa Trójmorza (o tym niżej) skupia się jedynie na tych państwach Europy Środkowej, które są jednocześnie członkami Unii Europejskiej.

Grupa Wyszehradzka

Warto pamiętać, że inną inicjatywą, która również wpływa na kształt stosunków w Europie Środkowej, jest Grupa Wyszehradzka jako *quasi*-instytucjonalny mechanizm europejskiej współpracy transgranicznej i mię-

---

² Omówienie uwarunkowań powstania Inicjatywy Środkowoeuropejskiej i porównania jej do Trójmorza w: A. Orzelska-Stączek, *Inicjatywa Środkowoeuropejska a Trójmorze – odmiennie koncepcje współpracy w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Studia Polityczne”, nr 1 (46)/2018, s. 149–169.

dzyregionalnej³. Na mocy deklaracji wyszehradzkiej, podpisanej w 1991 r. przez prezydenta Polski Lecha Wałęsę, prezydenta Czechosłowacji Václava Havla oraz premiera Węgier Józefa Antala, powołano do życia ugrupowanie regionalne – Trójkąt Wyszehradzki (od 1993 r. Grupa Wyszehradzka). Grupa Wyszehradzka stanowi przykład specyficznego rodzaju struktury międzynarodowej służącej sterowaniu środowiskiem międzynarodowym w odniesieniu do wspólnych, transgranicznych problemów i wyzwań, wymagających kooperacyjnych zachowań państw ją tworzących (Polski, Węgier, Czech i Słowacji). Nie do końca sformalizowany charakter V4 oraz faktyczny brak mechanizmów koordynujących sprawiają, iż Grupa Wyszehradzka, nieposiadająca wymiaru strukturalnego, nie jest zdolna do wygenerowania w środowisku międzynarodowym własnej, rozpoznawalnej tożsamości politycznej. W tym kontekście polityka Grupy stanowi najczęściej wypadkową interesów poszczególnych jej członków⁴, a chroniczna niechęć do przekształcenia jej interesów strategicznych w wyraźny instytucjonalny profil i wielowymiarowy projekt polityczny sprawia, że V4 od wielu lat faktycznie lokuje się na marginesie dyskursu politycznego i praktyki międzynarodowej. Obecny status Grupy Wyszehradzkiej w polityce międzynarodowej pozostaje – ze względu na odmiennność celów i rozbieżność interesów jej członków, ograniczony potencjał i niejednoznaczność linii rozwojowych – ambiwalentny i wysoce problematyczny. Wskazuje się przy tym na konkretne czynniki, które ograniczają jej potencjał funkcjonalny i czynią z niej ugrupowanie raczej „impotentne” i „posiłkowe”: przede wszystkim podkreśla się brak wyraźnej i zaakceptowanej przez wszystkich partnerów długofalowej (niezależnej od zmiany układów rządzących) wizji własnej pozycji i roli międzynarodowej, jak również strategii rozwoju najbliższego V4 środowiska regionalnego; ponadto zwraca się uwagę na brak tak wymiaru legislacyjnego na poziomie regionalnym, jak i mechanizmów formalnych uzgodnień i konsultacji w tym zakresie (np. w postaci mieszanej, Parlamentu Euroregionów z ograniczoną delegacją ustawodawczą). Wobec powyższego należy stwierdzić, że opisywany koncepcyjno-instytucjonalny deficyt Grupy Wyszehradzkiej, brak koherencji w polityce zewnętrznej Grupy, nie-

---

³ Szerzej na ten temat w: T. Olejarsz, T. Stępniewski, *Grupa Wyszehradzka: status polityczny i specyfika działań międzynarodowych na przykładzie inicjatywy Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, nr 11(1)/2013, s. 107–125; A. Chojan, *Grupa Wyszehradzka w polityce zagranicznej Polski – między współpracą a rywalizacją*, „Biuletyn Analiz i Opinii ZE ISPPAN”, nr 4/2016.

⁴ J. Kobzová, *The Visegrad Group in Eastern Europe: an actor, not a leader yet*, „Visegrad Insight”, no. 2/2012, s. 62, www.visegradinsight.eu.

kompatybilność dyskursu politycznego w jej ramach skazują V4 w wymiarze politycznym na pełnienie roli raczej drugorzędnej w strukturze globalnego i regionalnego środowiska międzynarodowego.

W dyskursie międzynarodowym pojawia się pytanie, czy państwa Grupy Wyszehradzkiej są obecnie w stanie wygenerować nową dynamikę koncepcyjno-instytucjonalną, taką, która umożliwiłaby ponowne wprowadzenie V4, jako istotnego aktora, do politycznej gry międzynarodowej i to na poziomie zapewniającym jej w dłuższej perspektywie trwałe i rozwojowe miejsce, a nie ograniczanie się do polityki wyłącznie doraźnej i „posiłkowej”⁵. Takie dylematy pozostają tym bardziej zasadne, że dotychczasowa „przednowoczesna” formuła V4 wydaje się nazbyt anachroniczna, a przystąpienie wszystkich jej członków do ugrupowania regionalnego o zdecydowanie wyższym standardzie instytucjonalnym, tj. Unii Europejskiej, taką ewolucję wręcz wymusza. Odnosząc się do powyższych uwag, należy zadać pytanie o możliwość stworzenia efektywnej struktury przez państwa V4 (w tym przypadku Polska jako promotor inicjatywy Trójmorza) na arenie międzynarodowej. Czy historia powyżej zarysowanych ugrupowań (mniej lub bardziej sformalizowanych) rodzi nadzieje na pomyślność inicjatywy Trójmorza, czy też inicjatywa ta podzieli losy innych ugrupowań regionalnych?

Inicjatywa Trójmorza: nowy model regionalnej współpracy?

Inicjatywa Trójmorza zainaugurowana została podczas szczytu w Dubrowniku (Chorwacja) w sierpniu 2016 r. Przystąpiły do niej państwa członkowskie Unii Europejskiej: Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry (poniżej potencjał demograficzny i ekonomiczny państw Trójmorza). Dnia 6 lipca 2017 r. w Warszawie odbył się drugi szczyt inicjatywy Trójmorza. Ponieważ wziął w nim udział również prezydent USA Donald Trump, młoda inicjatywa zyskała na politycznym znaczeniu i została poszerzona o tzw. perspektywę transatlantycką.

Inicjatywa Trójmorza, jak wspomniano, zakłada zacieśnianie współpracy państw członkowskich Unii Europejskiej położonych między trzema morzami: Adriatyckim, Bałtyckim, Czarnym. Inaczej mówiąc, stawia sobie za cel integrację państw na osi północ-południe przez rozbudowanie połączeń infrastrukturalnych: 1) transportowych: drogi ko-

---

⁵ Zob. m.in.: W. Przybylski, *V4 Upgrade: Polish presidency in the Visegrad Group*, „New Eastern Europe”, no. 3 (VIII)/July–September 2013, s. 68–74.

lejoye i kołowe z najważniejszą inicjatywą szlaku komunikacyjnego „Via Carpatia” (poniżej zarysowano przebieg tej trasy), a także „Via Baltica”, autostradą bursztynową (A1), drogą ekspresową S3, autostradą Odessa–Gdańsk itd., które to drogi pozwolą na swobodną wymianę dóbr, usług oraz prowadzenie inwestycji w ramach państw TSI; 2) energetycznych (gazoporty: m.in. w Świnoujściu i planowany w Krk w Chorwacji, gazociągi, ropociągi, interkonektory, magazyny gazu itp.); 3) telekomunikacyjnych. Zdaniem państw inicjujących projekt Trójomorza – Polski i Chorwacji – celem jest przewyższenie podziału na wschodnią i zachodnią Europę. Warto również podkreślić, że inicjatywa Trójomorza nie dąży do wyodrębniania tych państw Trójomorza jako alternatywy dla Unii Europejskiej. Trójomorze nie jest projektem konkurencyjnym wobec UE, a jego głównym zadaniem jest zacieśnianie współpracy gospodarczej państw tego regionu, będących jednocześnie członkami Unii Europejskiej.

Tabela 1. Potencjał demograficzny i ekonomiczny państw Trójomorza

Państwo	Powierzchnia	Liczba ludności	Dochód narodowy	
	w tys. km ²	w mln	w mld USD	per capita
Polska	321,6	36,5 (wg GUS 38,4)	469,5	12863
Rumunia	238,4	21,5	186,7	7620
Bułgaria	111,0	7,2	52,4	7277
Węgry	93,0	9,6	124,3	12948
Austria	83,9	8,4	386,4	45999
Czechy	78,9	10,5	192,5	18333
Litwa	65,2	2,9	42,7	17211
Łotwa	64,9	2,1	27,4	13047
Chorwacja	56,5	4,2	50,4	12000
Słowacja	49	5,2	89,5	17212
Estonia	45,2	1,2	23,1	19249
Słowenia	20,3	1,8	44,0	24443
Ogółem	1218,8	111,1	1688,9	15201

Źródło: opracowano na podstawie: P. Eberhardt, *Ekonomiczne i kulturowe podstawy Trójomorza*, „Arcana. Kultura, Historia, Polityka”, nr 5(137)/2017, s. 20–21.

Mapa 1. Korytarz Via Carpatia według deklaracji Łańcut II

Źródło: *Via Carpatia wpisana do projektu rozporządzenia CEF*, Ministerstwo Infrastruktury, 6.06.2018, https://mi.gov.pl/2-514324a4ec938-1798419-p_1.htm (dostęp 25.06.2018).

Płaszczyzna energetyczna

Infrastruktura transportowa (istniejąca i planowana) jest niezwykle ważna z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego państw Trójmorza. Większość państw Trójmorza uzależniona jest (w mniejszym lub większym stopniu) od dostaw surowców energetycznych od jednego dostawcy – Rosji. W poniższej tabeli przedstawiono główne projekty gazowe Unii Europejskiej dotyczące państw Trójmorza. Projekty te mogą przyczynić się do dywersyfikacji dostaw surowców energetycznych na rynki tych państw oraz mogą służyć propagowaniu nowych gazowych inicjatyw

na tym obszarze. Pomyślność owych planów może być jednym z głównych sukcesów inicjatywy Trójmorza.

Tabela 2. Inicjatywy i projekty gazowe UE obejmujące państwa Trójmorza

	Korytarz Północ-Południe	CESEC	BEMIP	Liczba projektów o statusie PCI	Liczba projektów finansowanych z CEF	Inicjatywa regionalna SSE
Austria	✓	✓	–	6	1	✓
Bułgaria	✓	✓	–	10	5	✓
Chorwacja	✓	✓	–	5	3	–
Czechy	✓	–	–	3	2	✓
Estonia	–	–	✓	3	2	–
Litwa	–	–	✓	3	2	–
Łotwa	–	–	✓	3	2	–
Polska	✓	–	✓	8	4	✓
Rumunia	–	✓	–	10	2	✓
Słowacja	✓	✓	–	2	2	✓
Słowenia	✓	✓	–	5	2	✓
Węgry	✓	✓	–	8	3	✓

CESEC – Central and South Eastern Europe Gas Connectivity.

BEMIP – Baltic Energy Market Interconnection Plan.

PCI – Projects of Common Interest (projekty o znaczeniu wspólnotowym, około 50 projektów dotyczy państw Trójmorza).

CEF – Connecting Europe Facility (instrument „Łącząc Europę”).

SSE – South South-East.

Źródło: opracowano na podstawie: Bartosz Bieliszczuk, *Trójmorze: współpraca na rzecz uniijnego i regionalnego rynku gazu*, „Biuletyn PISM”, nr 63(1505), 30.06.2017, www.pism.pl.

Bezpieczeństwo jako brakujący komponent Inicjatywy Trójmorza

Zdaniem niektórych analityków płaszczyzna bezpieczeństwa jest brakującym komponentem inicjatywy Trójmorza. Strona polska podjęła pewne działania na rzecz współpracy państw Trójmorza w wymiarze bezpieczeństwa. W tym celu z inicjatywy Polski i Rumunii zwołany został miniszczyt wschodniej flanki państw członkowskich NATO w Bukareszcie w dniach 4–5 listopada 2015 r. Została wówczas utworzona tzw. bukaresztańska 9 (B9) (Bułgaria, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Węgry). Ów szczyt miał na celu zwrócenie uwagi członków NATO na wyzwania dla bezpieczeństwa państw graniczących z Rosją (szczególnie

Polska i państwa bałtyckie oraz Rumunia i Bułgaria), i tym samym na konieczność wzmocnienia wschodniej flanki NATO. Część ustaleń z tego szczytu została przyjęta podczas szczytu NATO w Warszawie w dniach 8–9 lipca 2016 r.⁶ W szczególności chodzi o decyzję NATO w sprawie Enhanced Forward Presence (EFP) oraz zdefiniowanie cyberwojny jako zadania, którym będzie zajmowało się NATO. Jeśli udałooby się doprowadzić do ścisłej współpracy państw Trójmorza w dziedzinie bezpieczeństwa oraz poszerzyć ją o bogate i zaawansowane technologicznie państwa skandynawskie (jak również państwa Bałkanów Zachodnich), wówczas byłaby to silna przeciwwaga dla agresywnych działań Rosji w Europie. Należy zaznaczyć, że dla większości państw B9 Rosja nadal stanowi największe zagrożenie dla ich bezpieczeństwa narodowego oraz integralności terytorialnej (vide: wojna w Gruzji i trwająca na Ukrainie). Państwa B9 uważają, że pomimo zmiany natury zagrożeń z militarnych na hybrydowe, zagrożenia te nadal istnieją. NATO powinno wzmocnić swoją obecność na wschodniej flance. Również na ten temat rozmawiano 8 czerwca 2018 r. w Warszawie, w trakcie trzeciego szczytu B9. Wybór terminu spotkania nie był przypadkowy, lecz miał na celu zaakcentowanie zarówno obecności tego formatu, jak i problemów państw frontowych NATO przed zbliżającym się szczytem NATO w lipcu 2018 r. w Brukseli. Z jednej strony problemem czy też słabością formatu B9 jest brak silnych i decyzyjnych państw członkowskich NATO (szczególnie Niemiec⁷ i Francji), których głos popierający dążenia tego formatu byłby niezwykle istotny. Z drugiej strony państwa B9 (wspierane przez państwa skandynawskie) mogłyby stanowić swego rodzaju kotwicę dla polityki bezpieczeństwa europejskiego Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Inicjatywa Trójmorza w niestabilnym otoczeniu międzynarodowym

Jak zostało to już zaznaczone, inicjatywę Trójmorza tworzą państwa wchodzące w skład Unii Europejskiej, która z kolei boryka się z szeregiem problemów natury wewnętrznej (m.in. system relokacji migrantów, negocjacje budżetowe i perspektywa brexitu) oraz zewnętrznej (migracje z Bli-

---

⁶ Szerzej o postanowieniach szczytu NATO z 2016 r. i jego znaczeniu dla bezpieczeństwa Polski i Europy Środkowej w: *Poland, the Czech Republic and NATO in Fragile Security Contexts*, red. A. Visvizi, T. Stępniewski, „IESW Reports”, Institute of East-Central Europe, December, Lublin 2016.

⁷ Zob. S. Kawczyński, *Why Germany should care about B9?*, „New Eastern Europe”, 29.06.2018, <http://neweasterneurope.eu/2018/06/29/germany-care-b9/> (dostęp 4.07.2018).

skiego Wschodu, neoimperialna polityka Rosji, wojna handlowa z USA, rosnąca potęga Chin itd.). Z punktu widzenia znaczenia Trójomorza pojawia się jeszcze jedna ważna kwestia, jaką jest perspektywa rozszerzenia tej inicjatywy o państwa Europy Wschodniej. Ukraina jest państwem żywotnie zainteresowanym udziałem w tym projekcie. Uczestnictwo Ukrainy w naturalny sposób poszerzyłoby zasięg geograficzny inicjatywy o pas czarnomorski. Ukraina jawi się jako jedno z państw o kluczowym znaczeniu dla realizacji tej inicjatywy. Dlatego też – patrząc perspektywicznie na TSI – należy postawić pytanie o kształt stosunków z państwami sąsiedzkimi tej inicjatywy, w szczególności z Ukrainą. Dotyczy to również stosunków z państwami Bałkanów Zachodnich. Jednocześnie nie można zapominać o tym, że zdaniem projektodawców – Polski i Chorwacji – udział w inicjatywie Trójomorza jest ograniczony do państw członkowskich UE ze względu na konieczność podkreślenia znaczenia tego projektu jako proeuropejskiego, mającego służyć Wspólnocie i jej dobru.

Inne zagadnienia, które mogą mieć wpływ na przyszłość TSI, to m.in. kwestie polityczne (różnorodność polityczna państw wchodzących w skład TSI, obawy o dominację państw dużych, jak np. Polska, nad państwami małymi), dość duża dysproporcja potencjałów (pod względem demograficznym i ekonomicznym w TSI dominują Polska i Rumunia, inne państwa należą do państw średniej wielkości albo do państw małych), brak państw znajdujących się w głównym nurcie integracji europejskiej i jednocześnie zamożnych (np. Niemiec czy Francji) – większość państw Trójomorza to państwa z obozu posowieckiego (oprócz Austrii). Co istotne, TSI jest projektem prezydenckim, w którym główną rolę odgrywają głowy państw, natomiast realizacja założeń leży w gestii premierów rządów. Owa dychotomia może mieć wpływ na skuteczność realizacji inicjatywy. Pojawia się również pytanie o instytucjonalizację projektu.

W podsumowaniu należy zaznaczyć, że w 2018 r. odbędzie się trzeci szczyt inicjatywy Trójomorza, tym razem w Rumunii. Pytania, jakie pojawią się w kontekście tej inicjatywy, dotyczą konkretnych rozwiązań (treści), dzięki którym projekt będzie mógł przejść od fazy planowania do fazy realizacji. Nie ulega wątpliwości, że w interesie szczególnie Polski i innych państw Europy Środkowej leży realizacja projektów gospodarczych, rozwiązań infrastrukturalnych, co stwarza możliwość dalszego rozwoju państw tego regionu. Należy mieć nadzieję, że inicjatywa Trójomorza nie stanie się zakładnikiem myślenia geopolitycznego.

Bibliografia

- Chojan A., *Grupa Wyszehradzka w polityce zagranicznej Polski – między współpracą a rywalizacją*, „Biuletyn Analiz i Opinii ZE ISPPAN”, nr 4/2016.
- Ekonomiczne i kulturowe podstawy Trójmorza (Ankieta Arkanów)*, „Arcana. Kultura, Historia, Polityka”, nr 5(137)/2017, s. 19–39.
- Gniazdowski M., *Trójmorze – nowy instrument w polskiej polityce zagranicznej*, „Polski Przegląd Dyplomatyczny”, nr 4 (71)/2017.
- Kawczynski S., *Why Germany should care about B9?*, „New Eastern Europe”, 29.06.2018, <http://neweasterneurope.eu/2018/06/29/germany-care-b9/> (dostęp 4.07.2018).
- Kobzová J., *The Visegrad Group in Eastern Europe: an actor, not a leader yet*, „Visegrad Insight”, no. 2/2012, s. 62, www.visegradinsight.eu.
- Olejarz T., Stępniewski T., *Grupa Wyszehradzka: status polityczny i specyfika działań międzynarodowych na przykładzie inicjatywy Partnerstwa Wschodniego Unii Europejskiej*, „Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej”, nr 11(1)/2013, s. 107–125.
- Orzelska-Stączek A., *Inicjatywa Środkowoeuropejska a Trójmorze – odmienne koncepcje współpracy w Europie Środkowo-Wschodniej*, „Studia Polityczne”, nr 1 (46)/2018, s. 149–169.
- Przybylski W., *V4 Upgrade: Polish presidency in the Visegrad Group*, „New Eastern Europe”, no. 3 (VIII)/July–September 2013, s. 68–74.
- Sienkiewicz M., *Koncepcja Trójmorza w polityce zagranicznej Polski po 2015 r.*, „Dyplomacja i Bezpieczeństwo”, nr 1/2016.
- Szczerski K., *Utopia europejska: kryzys integracji i polska inicjatywa naprawy*, Kraków 2017 (rozdział 8: *Trójmorze: nowa rola i miejsce Europy Środkowej*).
- Szumilo M., *Prospects of building Intermarium – a regional security system in Central and Eastern Europe*, w: *Quo vadis humanitas? Wyzwania i perspektywy rozwoju środowiska międzynarodowego w XXI wieku*, red. R. Kordonski, O. Struk, K. Sygidus, J. Ruciński, Lwów–Olsztyn 2015.
- „The Polish Quarterly of International Affairs”, no. 2/2017 (kilka artykułów w sekcji Three Seas Initiative).
- Ukielski P., *Mapa Trójmorza. Przegląd punktów wspólnych i rozbieżności w polityce 12 państw regionu*, „Raport Centrum Analiz Klubu Jagiellońskiego”, nr 3/2016, <http://cakj.pl/wp-content/uploads/2016/11/Raport-3-2016.pdf> (dostęp 20.05.2018).
- Poland, the Czech Republic and NATO in Fragile Security Contexts*, red. Visvizi A., Stępniewski T., „IESW Reports”, Institute of East-Central Europe, December, Lublin 2016.

Słowa kluczowe: inicjatywa Trójmorza, Europa Środkowa, Unia Europejska, współpraca regionalna

Key words: Three Seas Initiative, Central Europe, Poland, European Union, regional cooperation

The Three Seas Initiative: Geopolitical Determinants and a New Model of Regional Cooperation

Abstract

The objective of the present paper is to discuss the Three Seas Initiative (TSI) as a project *in statu nascendi*. The TSI aims to tighten the cooperation of states located between the Baltic, the Black, and the Adriatic seas. The initiative was inaugurated during the Dubrovnik summit (Croatia) in August 2016. The TSI encompasses EU member states. The second summit was held in Warsaw on 6th May 2017. In 2018, the third summit will be held in Romania. The paper will outline objectives the initiative aims to achieve and its determinants. Subsequently, challenges and threats for the EU associated with the initiative will be discussed. Will the TSI fall hostage to thinking in geopolitical categories, or will it constitute a new model of regional cooperation?